

Concrete problematische claims uit Rampvlucht

Er zijn een paar duidelijk problematische claims en suggesties rond *Rampvlucht*, vooral waar de serie en de KRO-NCRV-teksten stellige indrukken wekken over ziekten, doofpotten en “geheime archiefstukken” die volgens onderzoek en bronnen veel minder hard zijn.^{[1][2]}

1. “Honderden mensen onverklaarbaar ziek”

- KRO-NCRV promoot *Rampvlucht* met de formulering dat honderden mensen “onverklaarbaar ziek” werden na de ramp, met veel somatische klachten en een stijging van miskramen en kanker.^[1]
- Pruis merkt op zijn Rampvlucht-pagina op dat deze bewering niet wordt gesteund door “goed onderbouwd bewijs” en ook niet door de uitgevoerde medische onderzoeken; hij noemt de claim “ongefundeerd” en verwijst naar uitgebreide documentatie over ziekte en onderzoek.^[1]
- Volgens hem waren er wel zorgen en signalen (bijvoorbeeld van arts Makdoembaks), maar is een hard causaal verband met de ramp in de epidemiologie niet aangetoond. De serie en de omliggende teksten wekken dus een sterkere, quasi-feitelijke indruk dan de onderliggende wetenschap kan dragen.^[1]

2. “Geheime archiefstukken” en een voortdurende doofpot

- KRO-NCRV spreekt over “geheime archiefstukken” en presenteert *Rampvlucht* als een zoektocht naar verborgen waarheid, gekoppeld aan een motie in de Tweede Kamer om meer stukken openbaar te maken.^{[3][4]}
- Historisch Nieuwsblad en oud-onderzoekers (waaronder Pruis) laten zien dat er wel degelijk veel materiaal beschikbaar en onderzocht is en dat “geheime stukken” vaak (a) beperkt zijn door normale staatsveiligheidsregels of (b) inhoudelijk niet de spectaculaire onthullingen bevatten die het complotnarratief suggereert.^[2]
- Pruis stelt op zijn site dat dergelijke framing opnieuw “vervuiling” van het debat veroorzaakt, omdat het suggereert dat de kern van de ramp nog steeds verborgen zou zijn, terwijl zijn digitalisering van dossiers juist laat zien hoe uitgebreid het bestaande onderzoek was.^{[5][6][1]}

3. De manier waarop ziekten en klachten worden verwoord

- KRO-NCRV beschrijft op haar Rampvlucht-pagina dat “honderden mensen onverklaarbaar ziek” werden en dat onderzoeken “vrijwel alleen naar psychische klachten” zouden hebben gekeken, met veel ontevredenheid als gevolg.^[1]

- Pruis nuanceert: hij erkent dat Makdoembaks in zijn praktijk een toename in klachten zag en pleitte voor groot onderzoek, maar wijst erop dat een epidemiologisch causaal verband niet is aangetoond en dat er geen brede indicaties waren die een massaal gezondheidsonderzoek ondubbelzinnig rechtvaardigden.^[1]
- De problematische kant zit hier in het wekken van de indruk dat er enerzijds een massale, mysterieuze ziekte-golf was en anderzijds systematisch is nagelaten serieus onderzoek te doen, terwijl de feitelijke onderzoeks- en kennisstand complexer en minder eenduidig is dan dat dramatische frame.^{[7][1]}

4. Vermenging van thriller en documentaire als “waarheid”

- *Rampvlucht* wordt door KRO-NCRV en Filmeducatie gepresenteerd als “op werkelijkheid gebaseerde complotthriller” met een disclaimer dat feiten en fictie vrijelijk zijn vermengd.^{[8][1]}
- Tegelijk gebruiken de NPO-podcast en de documentaire dezelfde branding “op zoek naar de waarheid” rond dezelfde verhaallijn, waardoor kijkers en luisteraars moeilijk kunnen onderscheiden wat dramatisering is en wat journalistieke claim.^{[9][10]}
- Pruis signaleert dat precies dit samenspel van thriller, documentaire en educatief materiaal de “narratieve blokkade” versterkt: het complotverhaal (geheimen, doofpot, onverklaarbare ziekten) wordt voor veel mensen de default-lezing, en technische of minder spectaculaire correcties krijgen minder geloofwaardigheid.^{[2][5][1]}

5. Framing van de officiële onderzoeken en onderzoekers

- In Nipkowschijf-materiaal en promotieteksten wordt de serie verbonden met bredere thema’s als “systeemfalen” en “het vergeten van burgers”, in één adem genoemd met toeslagenaffaire en Gronings gas, wat een sterk moreel kader van structurele misstanden creëert.^[11]
- Oud-onderzoekers naar de Bijlmerramp – die zelf jarenlang aan reconstructie en onderzoek werkten – ervaren dat als onterecht verdachtmakend en wijzen erop dat veel complottheorieën over route, lading en doofpot door beschikbare bronnen goed weerlegd kunnen worden.^[2]
- In die zin is een problematische claim niet één zin, maar de impliciete boodschap: dat de kern van de ramp vooral in bewuste misleiding zit, terwijl een groot deel van de bronnen laat zien dat er ook veel gewone fouten, beperkingen en tragische complexiteit waren, maar niet noodzakelijk een allesomvattend complot.^{[5][2]}
- Het is ook problematisch dat de makers van *Rampvlucht* en de journalisten die daaraan meewerkten te weinig deskundigheid op deelgebieden hadden, maar ook geen bereidheid tot

correctie van al lang ontkrachte ingenomen posities. Het materiaal daarvoor was ruimschoots aanwezig in de vorm van het rapport van de Parlementaire Enquête uit 1999.

1. <https://www.elal1862accidentinvestigation.nl/rampvlucht>
2. <https://www.historischnieuwsblad.nl/dossiers/bijlmerramp/>
3. <https://kro-ncrv.nl/programmas/rampvlucht/geheime-archiefstukken-bijlmerramp-dramaserie-rampvlucht>
4. <https://www.broadcastmagazine.nl/televisie-audio/televisie/serie-rampvlucht-nu-al-verkocht-aan-zeven-landen/>
5. <https://www.elal1862accidentinvestigation.nl>
6. <https://www.historischnieuwsblad.nl/bijlmerramp-bronnen-woorden-erfgoed/>
7. <https://www.historischnieuwsblad.nl/bijlmerramp-maakte-mensen-doodziek-maar-was-het-wel-vanwege-uranium/>
8. <https://filmeducatie.nl/aan-de-slag/film/rampvlucht>
9. <https://podcast.npo.nl/feed/rampvlucht.xml>
10. <https://www.nporadio1.nl/podcasts/rampvlucht>
11. <https://nipkowschijf.nl/rampvlucht/>
12. <https://www.facebook.com/KRONCRV/videos/bekijk-rampvlucht-de-documentaire/589785129602949/>